

Специјалистичка опрема припадника руске Управе „А“

Дана 29. јула 1974¹². године, на седници Савета министара тадашњег СССР-а, председник КГБ (рус. Комитет госудárственной безопа́сности) Јуриј Андропов потписао је наредбу заведену под бројем 0098/ОВ (рус. особая важность), која се највећим делом односила на измене у организацији тадашње Седме управе, односно на устројавање посебне Групе „А“. Бројне успешне интервенције, велика дела, али и жртве припадника, изградиле су традицију вредну сваког поштовања. Данас се руске „Алфе“ сматрају изузетно обученим и професионалним специјалцима високог морала и оданости својој земљи. Извршавање сложених тактичких задатака, поред осталог, захтева и квалитетну специјалистичку опрему која им помаже да у опасним ситуацијама остваре предност у односу на противнике.

Турбулентне деведесете

Слом руске економије током деведесетих година прошлог века у великој мери се одразио и на део националне индустрије која производи тактичку опрему и наоружање. Нестабилност домаће валуте обликује процесе производње националних произвођача који се одлучују за што просте пројекте. Пред конструкторе су постављани захтеви да крајња решења буду робустна, поуздана у што већој мери, релативно једноставна, али првенствено јефтина за производњу. Заједничка карактеристика пројеката овог периода односила се на то да је већина њих, у ствари, представљала модификације чувеног система „Калашњиков“ који се прилагођавао потребама тадашњих руских јединица за специјалне намене. Такође, врло мало пажње обраћало се и на спољашњи изглед оружја, што је пракса коју руски конструктори почињу да напуштају тек у данашње време. Неки од ранијих пројеката јесу¹³ и чувени „АС Вал“ (рус. Автомат Специальный Вал), као и модулarna пушка „Гроза“¹⁴, „Алтин“ титанијумски балистички шлем и други.

Чињеница да је највећи део опреме и наоружања руског спецназа долазио од националних произвођача, поред економског, била је последица и политичког фактора, односно политичких односа СССР, па затим и Русије, са „западњачким“ земљама.

Буђење руског медведа

Крајем прве деценије новог миленијума Русија, на челу са Владимиром Путином, бележи економски раст. Прилике у земљи се стабилизују, а држава постаје све значајнији фактор на међународној политичкој сцени. То се у великој мери одражава и на војну моћ земље: техника се умножава и развија до те мере да данас руски конструктори у многим областима представљају најновија достигнућа, постављајући тако стандарде остатку света. Прилив новца узроковао је велике промене и у опремању руског спецназа¹⁵, чије јединице уводе у

¹² Поменути датум прославља се као Дан елитне Управе „А“ и обележава се сваке године.

¹³ И даље су у употреби у јединицама руског спецназа.

¹⁴ Пуне ознаке „ОЦ-14 Гроза“, а последња реч преводи се као „олуја“.

¹⁵ Израз настао од руске фразе „специално назначение“, која у преводу значи „специјална намена“. Поменути израз често се погрешно употребљава за означавање руске специјалне јединице, јер се, у ствари, односи на све руске јединице за специјалне намене.

употребу и опрему бројних компанија Западне Европе, али и САД (на пример немачке „Heckler & Koch“, швајцарске „SIG Sauer“, шведске „Aimpoint“, америчке „Colt“, „Remington“ и др). Руским државним руководиоцима и специјалцима постаје јасно да, уколико желе да одрже корак са остатком света, морају прихватати и производе из иностранства, иако та пракса и данас наилази на бројне критике. Јединица која је у томе предњачила јесте елитна Управа „А“, за коју се данас може тврдити да међу руским специјалним јединицама користи највише различитих модела опреме иностраних произвођача.

Спој старог и новог

У оквиру опреме сваке формације, посебно када су у питању јединице ове врсте, треба направити разлику између опреме којом јединица располаже и оне која је у активној употреби. Имајући то у виду, руске „Алфе“ располажу и моделима наоружања и опреме из осамдесетих и деведесетих година прошлог века, али се врло ретко користе. Њихова употреба се великим делом ограничава на обуку млађих генерација „Алфи“, пре свега због тога што је највећа шанса да се специјалци сукобе са непријатељима који су наоружани управо овим старијим моделима, који су, захваљујући ниској цени и хиперпродукцији, веома заступљени на црном тржишту. Специјалци морају знати основне карактеристике оружја које може бити употребљено против њих, али такође и знати да га употребе приликом интервенције уколико буде потребно.

Стари комплекти посебне опреме "Алфи". Фото: Константин Лазарев.

У другој категорији јесу модели наоружања и опреме које данашње „Алфе“ најчешће користе приликом интервенција, а односе се на најновије серије националних и произвођача из иностранства.

У категорији пиштоља највише су заступљени полуаутоматски модели, међу којима на првом месту треба издвојити аустријске „Glock 17 Gen 3“, као и моделе четврте генерације исте серије, сви у калибру 9x19 mm Parabellum/Luger. Конструкције рамова ових модела дозвољавају монтирање тактичке опреме помоћу које стрелац прилагођава оружје потребама интервенције. Тако, елитним „Алфам“ на располагању стоје уређаји „TLR-1“ и „TLR-2“ компаније „Streamlight“ који обједињују тактичку лампу и ласерски обележивач циља. Заступљени су и швајцарски модели „SIG Sauer P-226“, затим бразилски „Taurus PT 24/7 G2“, сви у калибру 9 милиметара. Јединица располаже и мањим бројем пиштоља „CZ-75 SP-01 Shadow“ који се најчешће користе приликом такмичења у стрељаштву. Међу моделима националних произвођача заступљени су „CP-1M“, као и „CP-1MP“, у калибру 9x21 mm. Присутни су и пригушени компактни модели „ПБ¹⁶ 6П9“ у калибру 9x18 mm, али и нови руски „СТРИЖ“ (енгл. Strike One), компаније „Arsenal Firearms“, који визуелно веома подсећа на аустријске „Glock“, а у јединици су у употреби модели предвиђени за калибар 9x19. За потребе спуштеног ношења око ноге „Алфе“ на располагању имају квалитетне тактичке холстере међу којима се највише користе „BLAC-KHAWK! Serpa Tactical Level 2“ и „Level 3“, затим амерички „5.11“ рађени за моделе „Glock“, као и холстере компаније „Safari Land“. Треба истаћи да је специјалцима дозвољено да лично наоружање као и опрему неограничено прилагођавају својим потребама, па се исти модели врло често могу видети у различитим конфигурацијама, па чак и обојени у различите боје и маскирне шаре.

За потребе интервенција у урбаним условима најчешће се користе различити аутомати и јуришне пушке. У категорији аутомата издвајају се немачки „HK-MP5 A5“ који су уједно и најкритикованији у руској јавности. Дозвољавајући четири режима рада (што је једна од разлика у односу на старије сличне моделе „А3“), ови поуздани аутомати предвиђени су за калибар 9x19 милиметара, а „Алфе“ их најчешће користе у конфигурацији са упуцаним „red dot“ нишаном типа „Aimpoint Comp M3“, или холографским „EOTech XPS2-0“ или моделима „552“. Руске боје заступају компактни модели „ПП-19-01 Витязь“¹⁷ предвиђени за калибар 9x19, националне компаније „ИЖМАШ“, затим „CP-2 MP Вереск“ у калибру 9x21 mm, који се често користе у конфигурацији са пригушивачем пуцња и „red dot“ нишаном типа „ПК-022“ националног произвођача. Ови компактни модели визуелно подсећају на израелско оружје за личну заштиту „Uzi“ или немачке „HK MP7“. Визуелно слични јесу и модели „АЕК-919К“. Изразито компактни¹⁸ ови модели у стандардној верзији опремљени су рефлексним нишаном и пригушивачем пуцња, а предвиђени су за калибар 9x18 милиметара Макаров.

Јединица располаже и мањим бројем „хибридних“ чешких пушака „VR-1“ које су набављене у полуаутоматској верзији и у калибру 9x19 mm Parabellum/Luger, а које се користе искључиво ради упознавања руских специјалаца на систем „Colt“, с обзиром да су поменути чешки модели веома слични америчким.

¹⁶ Рус. пистолетбесшумный.

¹⁷ Развијен посебно на захтев руске јединице Витязь.

¹⁸ Компактности оружја доприноси и телескопски кундак.

У категорији јуришних пушака свакако преовлађује систем „Калашњиков“. Јединица располаже са неколико модела који су предвиђени за 7,62x39 и 5,45x39 mm. Међу моделима најзаступљенији су „АК-74У“, „АК-74 М“, као и серије „104“, „105“, „107“, односно старије серије пушака „АС Вал“.

*Припадник „Алфи“ током такмичења у практичном стрелаштву.
Фото: Константин Лазарев.*

Сви модели су изразито модификовани, па су тако сви опремљени телескопским кундацима компаније „Magpul“, а значајан број припадника монтира и рукохвате поменуте компаније на лично наоружање. Стандардне „Picatinny“ шине набављају се од националног произвођача „Зенит“, на које се монтира различита опрема попут лампи исте фирме, као и произвођача „Перст“¹⁹, од којег се набављају и ласерски обележивачи циља. На шинама на горњој страни сандука пушака монтирају се нишански уређаји, а поред претходно поменутих, руске „Алфе“ располажу и рефлексним нишанима националног произвођача „Викинг“, затим моделима „Aimpoint Comp M4“ и „Aimpoint Micro T-1“. Ови не увеличавајући нишани могу се комбиновати са „flip-to-side“ увеличавајућим уређајима за нишањење који се набављају од компаније „EOTech“. На уста цеви се по правилу монтирају компензатори трзаја компаније „Зенит“, а за потребе потхвата оружја могу се монтирати вертикалне дршке истоименог произвођача, као и стране компаније „UTG“, од које се набављају и ергономске облоге потхвата. Руске „Алфе“ недавно су добиле и мањи контингент јуришних пушака „HK-416“ у калибру 5,56x 45 mm NATO.

¹⁹ Серије „Перст-3“ и „Перст-4“.

У категорији пушака за прецизно гађање руским специјалистима на располагању стоји више модела различитих намена. Тако за дејства на средњим дистанцама и даље се ефикасно употребљава пушка „ВСС²⁰ Винторез“ у калибру 9x39 милиметара који се одликује изузетном пробојношћу на дистанцама до 300 метара, док масивни пригушивач пуцња на устима цеви омогућава прилично тихо дејство. За ове чувене руске моделе специјалиста снајперизма „Алфи“ С.А. каже да: „ће у употреби бити докле год противници буду људи“. За исту намену користе се и немачке полуаутоматске пушке „НК-417“ у калибру 7,62x51 mm NATO, које су недавно набављене за потребе јединице. Немачке пушке прилагођавају се потребама прецизног гађања монтирањем оптичког нишана компаније „Schmidt & Bender“. У употреби је и великокалибарска пригушена пушка са системом мануелног репетирања „Выхлоп“, коју је конструктор Владимир Злобин наменио за калибар 12,7x55 mm. Као круна међу руским пушкама из ове категорије сматра се „ОРСИС Т-5000“ са системом мануелног репетирања, који се израђује у калибрима 7,62x 51 mm NATO, .308 Winchester и .338 Lapua Magnum. На ове моделе се по правилу монтирају оптички нишани „Night Force“. Од иностраних модела, заступљене су пушке из серије „Remington 700“, затим одличне финске пушке „Sako TRG“, као и мањи број пушака „Blaser R93 LRS Tactical 2“ у калибру .308 Winchester.

Међу индивидуалним средствима за подршку издвајају се руски лаки митраљез „Печењег“, на основу којег је рађен и чувени српски модел „Застава М-84“, а од скоро руске „Алфе“ располажу и мањим бројем белгијских митраљеза „FN Minimi“ у 5,56x45 mm NATO.

Део личне опреме припадника "Алфи". Фото: Константин Лазарев.

²⁰ Винтовка снайперская специальная.

Од униформи, специфично за руске „Алфе“ јесте да врло често приликом интервенција и уопште појављивања у јавности облаче дводелне униформе у маскарној шапи „Multi Cam“. Панталоне, борбени тактички дуксеви и блузе набављају се од одличног произвођача „Сге Precision“ у линијама „G2“ и „G3“. Поред ових, „Алфе“ користе и униформе у руској маскарној шапи „СУРПАТ“, затим „Woodland“, као и црне дводелне униформе за интервенције у урбаној средини. Ради заштите припадника приликом интервенција облаче се балистички прслуци који су део руског пројекта „Гладијатор“ националне фирме „Форт технологија“ и који се за потребе „Алфи“ израђују у различитим маскарним дезенима. Иста компанија испоручује и штитнике за рамена, као и препоне. Заштита главе остварује се балистичким шлемовима, међу којима руски специјалци дају предност иностраним „Ops Core FAST“ шлемовима, а од националног произвођача долазе модерни „ЗШ Тор“, затим „АЗШ-2“ и „ЗШ-09“. Јединица располаже и мањим бројем масивних шлемова „АЛТИН“. Фрагментациона заштита очију обезбеђује се наочарима „ESS“, „Revision“, које се набављају у различитим бојама стакала (за коришћене у условима јаке сунчеве светлости, при вештачкој светлости, у условима смањене видљивости и др). Обавезан део опреме сваког припадника јесу и антифоне/комуникациони сетови „PELTOR“ и „Liberator II“.

Пракса руских „Алфи“ вредна сваке похвале односи се на околност да припадници у свакој прилици облаче и монтирају комплетну борбену опрему, чак и када се такмиче у практичном стрељаштву или изводе јавни приказ грађанима. Према речима специјалисте С.А, ово из разлога што: „Специјалац мора да срасте са својом комплетном опремом како га не би ометала приликом интервенције. Без обзира је ли сунце, снег или киша, интервенција или спортско такмичење, ми увек излазимо потпуно спремни. Тако умањујемо могућност да нас неко изненади“.

Милош Јевтић (Miloš Jevtić),

e-mail: info@specijalne-jedinice.com,

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-1305-7618>

Конструкцијски стандарди модерног пешадијског специјалистичког наоружања

Усложњавање безбедносних претњи током осамдесетих година прошлог века, првенствено у виду тероризма као најопаснијег вида организованог криминалитета²¹, узроковало је нову врсту оперативно-тактичких активности националних безбедносних система, а ради ефикасније борбе са новом врстом опасности. У оквиру министарстава којима се поверава надле-

²¹ Такође, у овом периоду безбедносни системи се суочавају и са специфичним и изузетно сложеним кризним ситуацијама у којима осумњичени, најчешће ради остваривања својих циљева, узимају друге особе као таоце, ограничавајући или онемогућавајући им слободу кретања, а често и угрожавајући живот и телесни интегритет. Изношењем претњи да ће угрозити животе талаца, осумњичени се труде да спрече интервенцију безбедносних снага, односно покушавају себи да обезбеде безбедан излаз са места кризне ситуације и томе слично.

жност над полицијским или војним јединицама, организују се мање, посебно обучене и опремљене јединице за различите специјалне намене које ће у наредним деценијама представљати најјаче факторе безбедносних система у борби против организованог криминалитета и других веома опасних претњи.

Специјална, правним прописима прецизно утврђена, намена јединица ове врсте подразумева извођење најсложенијих задатака и послова, често у различитим климатским, теренским и другим условима. Ефикасност специјалаца при ангажовању зависи од њихове индивидуалне и тимске обучености и синхронизованости, али и од посебне, специјалистичке опреме и наоружања.

У теорији би се могло говорити о различитим критеријумима за одређивање појма специјалистичког пешадијског наоружања, али у овој области као примарни критеријум намеће се намена наоружања. У прилог томе иде и чињеница да велики број данашњих произвођача развија и промовише посебне програме наоружања – оне који су намењени припадницима јединица за специјалне намене. Овде је веома важно указати на значај националне наменске индустрије, јер је питање опремања и наоружавања оружаних снага изразито и политичко питање. Без обзира на дипломатско-правне односе на међународном нивоу, свака држава мора имати²² активну наменску индустрију²³ која даље мора бити у стању да задовољи највећи део потреба националних оружаних снага, јер су дипломатски односи врло променљиви, непријатељства и савези брзо настају и брзо се гасе.

Данас се у свету доказаним квалитетом издвајају произвођачи попут немачке компаније „Heckler & Koch”, швајцарске “SIG Sauer”, белгијске “FN Herstal”, италијанске „Beretta”, бразилске “Taurus” и други. Понос Републике Србије у овој области свакако јесте и „Застава оружје” из Крагујевца.

Опште карактеристике

Специјалистички програми пешадијског наоружања су осетно скупљи у односу на оне који су намењени редовним војним и полицијским снагама. Произвођачи улажу знатно више ресурса у истраживања, процес производње и тестирања, што се одражава на цену специјалистичких модела пешадијског наоружања. У вези са тим јесте и чињеница да су ови програми знатно мањег обима, јер је цена обрнуто корелативна са реалном тражњом на тржишту.

Зависно од тражње, али и актуелних политичких односа на међународном нивоу, одређени специјалистички програми могу бити организовани за тачно одређеног купца и уску намену. Један од таквих случајева јесте и пројекат „SCAR²⁴” јуришних пушака белгијске компаније „FN Herstal” који је реализован првенствено за потребе припадника јединица америчке Команде за специјалне операције²⁵. Са друге стране, треба истаћи и да многи пројекти које произвођачи примарно намењују редовним службеним снагама имају велику заступљеност и међу припадницима јединица за специјал-

²² И улагати у развој.

²³ У овој области подразумевају се произвођачи оружја, тактичке опреме, муниције, експлозивних, пиротехничких средстава и сл.

²⁴ Акроним од назива Special Forces Combat Assault Rifle.

²⁵ Амер. енгл. United States Special Operations Command-USSOCOM.

не намене. Такав случај би били, на пример, аустријски полуаутоматски пиштољи „Glock“, за које се данас процењује да их користи око 65% службених лица у свету, а у великом броју елитних јединица чине примарно наоружање у овој категорији.

Такође, треба истаћи и да програми намењени за припаднике специјалних јединица обједињавају сигурно највиша конструкцијска достигнућа у овој наменској индустрији. Као најважнији стандарди који морају бити задовољени могу се означити поузданост рада оружја у екстремним климатским условима, изузетна ергономија и балансираност, једноставност обуке у руковању и употребе. Такође, може се приметити да међу конструкторима постоји стална тенденција умањивања димензија оружја, те модерни модели, посебно намењени специјалцима, имају изражену компактност²⁶ која олакшава ношење и тактичку употребу²⁷. Овом последњем иде у прилог и тенденција умањивања укупне масе оружја, што се постиже обимнијом употребом композитних материјала у изради конструкција оружја²⁸.

Пиштољи

Полуаутоматски пиштољи²⁹ производе се још од краја 19. века. Иако се конструкција наоружања из ове категорије свакако изменила и усавршила током деценија, постоје одређени сегменти који су све време заступљени у скоро истом облику. Такав је случај са системом брављења. Примера ради, систем који је патентирао Џон Мозес Браунинг (1855-1926) (енгл. John Moses Browning) се и данас користи у неколико варијанти које су врло сличне оригиналној конструкцији. Када су у питању полуаутоматски пиштољи, овај принцип брављења је и данас свакако најзаступљенији, првенствено због своје једноставности³⁰, робусности и поузданости, а данас се могу издвојити принципи „Browning-Colt“, „Browning-FN“, „Browning-Petter“, од којих се овај последњи означава и као „сигово брављење“ или тзв. „сигова брава“³¹. Око задњег дела цеви пиштоља направљен је масиван блок који улази у отвор за избацивање чаура са стране навлаке и обавља брављење метка. Захваљујући оваквој конструкцији горња страна навлаке пиштоља може бити равна што омогућава стрелцу бољу прегледност и ангажовање мета при паљби.

У вези са конструкцијама модерних пиштоља намењених припадницима јединица за специјалне намене могуће је приметити неколико стандарда који су уобличени захтевима специјалаца са једне стране, односно каракте-

²⁶ Компактност оружја се постиже на неколико начина. Скраћивањем дужине цеви, односно дизајном кундака који може бити телескопски, тј. подесив на више дужина, односно преклапајући у једну или обе стране оружја.

²⁷ Посебно у условима блиске борбе у урбаном окружењу.

²⁸ Наравно, најважнији делови, попут цеви са затварачем, увек се израђују од квалитетног челика.

²⁹ Од категорије пиштоља свакако треба разликовати категорију револвера, као једне од врста краткоцевног пешадијског наоружања. Револвери се издвајају као засебна категорија услед другачије конструкције, принципа рада, механизма брављења, начина пуњења итд.

³⁰ Што се одражава и на нижу цену у процесу производње.

³¹ Која је, примера ради, саставни део конструкције серија полуаутоматских пиштоља „ЦЗ-99“, „ЦЗ-999“ српског произвођача „Застава оружје“.

ристикaма модерних оружаних сукоба, са друге стране. Тако, не може се говорити о озбиљном пиштољу ове намене уколико конструкција рама не омогућава монтирање додатне тактичке опреме, пре свега тактичке лампе и/или ласерског обележивача циља-ЛОЦ, односно уређаја који обједињава лампу и ЛОЦ, као што је познати модел „Streamlight TLR-2“. Опрема ове врсте монтира се на шине на доњој страни рама, испод цеви. Најчешће су у питању стандардне „Picatinny“ шине ознаке „MIL-STD-1913“.

*Полуаутоматски пиштољ „Glock-17 Gen4“ у калибру 9 милиметара.
Фото: Милош Јевтић*

Унапређује се и конструкција механичких нишана, који се израђују у различитим облицима, зависно од произвођача. По правилу, нишани пиштоља ове намене опремају се и белим трицијумским симболима који олакшавају нишањење у условима смањене видљивости. Поред тога, усавршени су и „фибер-оптик“ механички нишани, а међу најраспрострањенијим јесу модели „Novak“.

Када је реч о ергономији пиштоља, овај стандард првенствено се остварује оптимизацијом конструкције рукохвата пиштоља који мора одговарати анатомији и биомеханици људских шака. С тим у вези јесу и одвојиви улошци различитих величина које произвођачи нуде, најчешће у оквиру стандардне опреме за пиштоље ове намене. Уметањем уложака различите величине у рамове на рукохвату стрелац прилагођава његову ширину анатомији своје шаке. Конструкција ударача, код модела код којих излази из навлаке такође мора бити оптимизована како би са једне стране омогућила брзо и поуздано повлачење, ако је потребно, а умањила могућност качења за делове одеће, униформе или опреме, са друге стране.

Имајући у виду да специјалци свакодневно рукују оружјем, често и када је метак убачен у цев, изузетно важан стандард конструкције наоружања односи се на безбедносне механизме којима је заједничко да спречавају нежељено опаљење метка. У механизме ове врсте убрајају се различите кочнице ударне игле, кочнице тзв. окидачке групе, индикатори присуства метка у цеви и слично.

Претпоставка поузданости рада пиштоља и ефикасне употребе свакако јесте и квалитет конструкције окидачког механизма. За припаднике јединица за специјалне намене веома је важно да окидање буде краћег хода, уједначено и одсечно, а да конструкција обарача дозвољава удобно повлачење.

Јуришне пушке

Јуришне пушке, уз аутомате (енгл. submachine guns), представљају најчешће примарно наоружање припадника јединица за специјалне намене. Еволуција оружаних сукоба у свету, и искуства са фронтних, у највећој мери утицали су управо на конструкције модерних јуришних пушака. Најзаступљенији принцип рада свакако јесте принцип позајмице барутних гасова у различитим варијантама, са ротирајућим затварачем као системом брављења. Ипак, треба бити објективан и истаћи да се ниједан модел модерне јуришне пушке не може означити као наменски универзалан, те је веома важно приликом одлучивања о набавци контингента правилно протумачити сврху одређеног модела пушке. Тако, неки пројекти су примарно рађени за потребе блиске борбе у урбаној средини, као што је случај са моделима „Colt M-4 A4 Commando“, други за борбу у руралној средини, као што је случај са пушкама „Калашњиков“.

Треба приметити да велики број модерних модела намењених за припаднике јединица за специјалне намене нема више фиксни кундак. Поред тога, напушта се употреба дрвених делова у конструкцијама, о чему сведочи околност да чак и модерне серије пушака система „Калашњиков“ добијају телескопске и/или преклопне кундаке израђене од композитних материјала, односно да се напуштају дрвене облоге цеви. Изражена карактеристика оружја из ове категорије специфичне намене свакако јесте увећана модуларност. Специјалци монтирањем различите опреме могу прилагођавати исто оружје различитим потребама на терену или својим личним, што опет истиче значај постављања већ споменутих шина које се најчешће постављају дуж горње стране сандука оружја и по принципу 9-3-6 сати (са обе бочне стране пушке и испод цеви). Такође, распоред основних команди мора бити такав да олакшава обуку и употребу и леворуким и десноруким стрелцима, што се постиже постављањем команди са обе стране оружја и њиховим логичним и лако доступним распоређивањем. Механички нишани су, по правилу, преклапајући, што значи да се могу спустити ради монтирања рефлексних³² или увећавајућих нишана различитих типова.

Милош Јевтић (Miloš Jevtić),

e-mail: info@specijalne-jedinice.com,

ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0002-1305-7618>

³² Холографских или „ред дот“ неувеличавајућих нишана.